

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Det civila samhällets medverkan i EU:s utvecklingspolitik och politik för utvecklingssamarbete" (förberedande yttrande)

(2012/C 181/06)

Föredragande: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

I en skrivelse av den 20 oktober 2011 bad Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om

"Det civila samhällets medverkan i EU:s utvecklingspolitik och politik för utvecklingssamarbete".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 mars 2012.

Vid sin 479:e plenarsession den 28–29 mars 2012 (sammanträdet den 28 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 167 röster för, 15 röster emot och 5 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 I ett läge där den ekonomiska, miljömässiga och sociala krisen är avgörande för mänsklighetens framtid anser EESK att det är mycket viktigt att de olika samarbetsparterna enas om en gemensam vision när det gäller vilken typ av utveckling de vill främja ⁽¹⁾.

1.2 Om samarbetet ska bli effektivt är det mycket viktigt att samordna EU:s samtliga politikområden med utvecklingspolitiken. Även civilsamhällesorganisationerna bör uppmuntras till mer och bättre samordning och konsistens när det gäller dessa politikområden.

1.3 Organisationerna i det civila samhället är i sig de viktigaste aktörerna i utvecklingssammanhang, och de bör därför spela samma roll inom utvecklingspolitiken. De bör involveras vid utformning, genomförande och uppföljning av politiken och programmen för utvecklingssamarbete, och höra till de strategiska organ som finansieringen kanaliseras genom.

1.4 EESK förespråkar ett mer strategiskt samarbete mellan EU-institutionerna och civilsamhällesorganisationerna genom politisk dialog, ramavtal och effektivare mekanismer för kanalisering av medel.

1.5 Kommissionen och samtliga regeringar bör stödja Istanbulprinciperna för biståndseffektivitet hos det civila samhällets organisationer.

1.6 Civilsamhällesorganisationerna bör i högre grad erkännas i samband med nya former av samarbete, som syd-syd-samarbetet och trepartssamarbetet.

1.7 Politiken för samarbete och utveckling, särskilt EU:s, bör ta hänsyn till civilsamhällesorganisationernas egenart och mångfald, liksom deras erfarenheter när det gäller partnerländerna.

1.8 I en globaliserad värld bör man erkänna vissa civilsamhällesorganisationers globala karaktär och utnyttja deras potential som globala aktörer.

1.9 Civilsamhällesorganisationerna bör medverka till att systemet för tilldelning av EU-medel ändras. Man måste så snabbt som möjligt bland annat införa åtgärder som till exempel "ramavtal", driftsbidrag, kaskadbidrag, fleråriga avtal, medel till brådskande fall, samt börja använda den så kallade "verktygslådan", som definieras i den strukturerade dialogen. Civilsamhällesorganisationernas nätverk, förbund och sammanslutningar bör enligt EESK:s åsikt vara den primära målgruppen för denna finansiering.

1.10 Civilsamhällesorganisationerna bör garanteras gynnsamma villkor, så att de kan utföra sitt arbete i alla länder. Detta innebär bland annat respekt för de grundläggande rättigheterna som förenings-, yttrande-, mötes- och handlingsfrihet. Detta mål bör införlivas i den offentliga samarbetspolitiken.

1.11 Det civila samhället bör på ett konkret sätt medverka i samhällsstyrningen, och EU bör därför ange detta som en förutsättning för sina insatser i förbindelserna med partnerländerna.

1.12 EESK anser att det är positivt att de lokala myndigheterna involveras i EU:s utvecklingspolitik ⁽²⁾, men anser samtidigt att det kan leda till begreppsmässig förvirring och funktionella nackdelar om civilsamhällesorganisationerna och de lokala myndigheterna involveras i samarbets- och utvecklingspolitiken, även om deras närvaro och samarbete utgör ett nödvändigt komplement.

⁽¹⁾ EUT C 376, 22.12.2011, s. 102–109. Se punkt 1.5, föredragande: Hans-Joachim Wilms.

⁽²⁾ Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: en agenda för förändring, EUT C 113, 18.4.2012, s. 52–55.

1.13 Det är mycket viktigt att involvera den privata sektorn i utvecklingspolitiken för att uppnå bättre resultat. Man måste dock undvika att detta blir en förevändning för att minska de offentliga bidragen, eller att deltagande av den privata sektorn eller andra sektorer leder till att det införs nya villkor i samarbetsprojekten. Det bör även inrättas en ram för alla sektors deltagande som baseras på redan definierade internationella standarder i enlighet med målen för utvecklingssamarbetet.

1.14 Mekanismerna för insyn och ansvarsskyldighet när det gäller samarbetet bör förstärkas, inklusive de som har betydelse för civilsamhällesorganisationerna, liksom kampen mot korruption.

1.15 I utvecklingspolitiken bör civilsamhällesorganisationerna även involvera den europeiska frivilligkår för humanitärt bistånd som omnämns i Lissabonfördraget.

1.16 EESK:s internationella aktiviteter har under en längre tid, såsom i samband med EESK:s mandat genom Cotonouavtalet, lett till att civilsamhällesorganisationernas institutionella dimension har erkänts. Detta var ett av de viktigare inslagen i Cotonouavtalet, som innebar att den väsentliga roll som "icke-statliga aktörer" har som partner i utvecklingssamarbetet för första gången uttryckligen erkändes i ett internationellt avtal undertecknat av EU⁽³⁾. Det ska också framhållas att det i avtalet anges att icke-statliga aktörer ska ges ekonomiska resurser för kapacitetsbygge så att de kan fungera som effektiva partner i avtalet. Detta mandat har berett väg för inrättandet av uppföljningskommittén AVS/EU som är det första partssammansatta organet någonsin med företrädare för civilsamhällesorganisationerna, i detta fall från AVS-länderna, och EESK-ledamöter, med finansiellt stöd från EUF. Uppföljningskommitténs uppgift är – som namnet antyder – att följa upp genomförandet av Cotonouavtalet och avtalen om ekonomiskt partnerskap. Kommittén har även haft en avgörande roll för införandet av klausulen om hållbar utveckling. Detta arbetssätt har utgjort en referenspunkt för EESK:s arbete i andra geografiska områden som har burit riklig frukt och exempelvis bidragit till att förstärka civilsamhällesorganisationernas organisatoriska kapacitet. Vidare har det inrättats plattformar och kontaktpunkter för civilsamhällesorganisationer inom EU:s delegationer, och deras tillgång till EU-finansiering har underlättats, liksom deras deltagande i förhandlingar om handelsavtal.

1.17 EESK anser att denna verksamhet bör konsolideras och utvidgas genom stöd till samarbetspolitiken. Framför allt vill vi dock framhålla många större civilsamhällesorganisationers önskan om att Europeiska utrikestjänsten ska verka för att EU:s delegationer åtar sig att stödja och kontakta dem, samt skaffa sig kunskaper om och främja deras verksamhet både i Europa och i partnerländerna. I samband med stärkandet av Europeiska

⁽³⁾ I artikel 4 i kapitel 2 i Cotonouavtalet anges att EU och myndigheterna i AVS-länderna ska informera och rådfråga icke-statliga aktörer om samarbetspolitiken och samarbetsstrategierna samt att dessa aktörer ska delta i genomförandet av dessa strategier.

utrikestjänstens delegationer bör man mer än någonsin kräva att de åtar sig denna uppgift som en formell, bindande befogenhet och inte som ett frivilligt, fakultativt åtagande.

1.18 Beträffande decentraliseringen av EU:s utvecklingssamarbete anser EESK att man kan samarbeta mycket effektivt med Europeiska utrikestjänsten när det gäller delegationernas dialog med lokala civilsamhällesorganisationer. Detta beror för det första på att EESK är den europeiska motsvarigheten till de olika samrådsorgan som håller på att inrättas i anslutning till avtalen om ekonomiska partnerskap (Cariforum), handelspartnerskap (Sydkorea), associeringspartnerskap (Centralamerika, Chile), osv. Den andra anledningen är de långvariga, stabila förbindelser som EU upprätthåller med civilsamhällesorganisationerna och de institutioner som företräder dem på samtliga kontinenter, särskilt i fråga om AVS-länderna, länderna i Latinamerika och Medelhavsländerna⁽⁴⁾.

1.19 Kommittén vill återigen framhålla betydelsen av att civilsamhällesorganisationerna bidrar till att öka den allmänna medvetenheten om frågor som rör utvecklingssamarbete och främjar utbildning av EU-medborgarna i dessa frågor i en kristid som lätt kan få oss att glömma de utvecklingspolitiska åtagandena. I detta syfte bör en särskild budgetpost förses med tillräckliga medel, och det bör finnas regler som på ett tillfredsställande sätt garanterar öppenhet och ansvarsskyldighet.

2. Allmänna principer och mål

2.1 Europeiska unionen har under det senaste decenniet lagt allt större vikt vid dialogen med de civila samhällsorganisationerna. Dialogen har breddats genom det europeiska samförståndet om utveckling, finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete, Europeiska revisionsrättens rapport samt slutligen den "strukturerade dialogen", och bland deltagarna finns nu bland annat kommissionen, Europaparlamentet, Regionkommittén, EESK, medlemsstaterna och olika civilsamhällesorganisationer, bl.a. fackföreningar, kooperativ och organisationer inom den sociala ekonomin, jordbrukar-, konsument- och arbetsgivarorganisationer, de icke-statliga organisationernas plattformar och medlemsorganisationer i partnerländer.

2.2 Trots dessa framsteg och internationella avtal⁽⁵⁾ anses det allmänt att det till stor del handlar om retorik och att de praktiska framstegen är obetydliga. I många såväl givar- som utvecklingsländer står civilsamhällesorganisationerna inför stora svårigheter och deras arbete har komplicerats. Detta gäller exempelvis fackföreningarna, som har stora svårigheter att få

⁽⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.external-relations-other-continents>.

⁽⁵⁾ Parisförklaringen om biståndseffektivitet, mars 2005, högnivåforumet i Accra 2008 och Istanbulprinciperna för biståndseffektivitet (<http://www.aideffectiveness.org/busanhlf4/images/stories/hlf4/PrincipiosdeOSC-Estambul-Final.pdf>); internationell ram för biståndseffektivitet hos det civila samhällets organisationer (http://www.cso-effectiveness.org/IMG/pdf/spanish_framework_for_cso_dev_eff.pdf); förklaring från högnivåforumet om biståndseffektivitet i Busán 2011.

tillgång till officiellt utvecklingsbistånd i givarländer, medan möjligheterna när det gäller såväl medel som politisk dialog är begränsade eller till och med obefintliga i partnerländerna. Generellt är såväl stödet till civilsamhällesorganisationerna som deras roll som utvecklingsaktörer hotade (ett exempel är de åtgärder som nyligen vidtagits av Zimbabwes regering).

2.3 EESK anser att ett ökat erkännande av civilsamhällesorganisationernas roll förutsätter att man inom utvecklings- och samarbetspolitiken accepterar en hel uppsättning kriterier, principer och värderingar.

2.4 Den första och mest grundläggande principen är att civilsamhällesorganisationerna sinsemellan och tillsammans med EU-institutionerna måste sträva mot att enas om **vad som egentligen avses med utveckling**. Detta mål är i högsta grad angeläget och akut i ett läge med tre pågående kriser: miljökrisen (klimatförändringen, förlust av biologisk mångfald osv.), den sociala krisen (ökande ojämlikhet osv.) och den ekonomiska krisen (arbetslöshet, osäkerhet på arbetsmarknaden, den finansiella sektorns dominans över den reala ekonomin osv.). Som ett resultat av dessa tre kriser har det uppstått en fjärde kris: livsmedelskrisen. De uppgifter som visar djupet i dessa kriser – som förstärker varandra – är ett tecken på att allas vår framtid är i fara, och att det enda sättet att minimera skadorna är ett kvalitativt språng framåt när det gäller jämställdhet, samarbete och omsorg. Utveckling bör dock inte betraktas som en synonym till ekonomisk tillväxt, och välstånd och framsteg är inte synonyma med BNP-indikatorer.

2.5 Kommittén anser fortfarande att **utvecklingssamarbete är ett av de viktigaste instrumenten för att främja utvecklingen**, speciellt i de fattigaste länderna, oavsett behovet av en reform av åtgärdsriterierna.

2.5.1 Kommittén vill åter framhålla att man måste fullgöra de åtaganden om utvecklingsfinansiering som beslutats på internationell nivå, och som är något som givarländerna, särskilt Europeiska unionen, även fortsättningsvis måste stå fast vid. Utvecklingssamarbetet är **en offentlig politik** i givarländerna. Den grundas på god praxis, och den bör förfoga över tillräckliga resurser så att den kan genomföras.

2.5.2 EESK upprepar vad som anges i Lissabonfördraget, nämligen att man måste **säkerställa konsistens med gemenskapens andra politikområden – handels-, investerings- och finanspolitiken – och politiken för utvecklingssamarbete**. Även civilsamhällesorganisationerna bör uppmuntras till mer och bättre samordning och konsistens när det gäller dessa politikområden.

2.6 Det har skett viktiga förändringar på samarbetsområdet under det senaste decenniet. Bland annat har det genomförts viktiga åtgärder som syd-syd-samarbetet och trepartssamarbetet. Civilsamhällesorganisationerna och **deras nätverk bör i högre grad erkännas inom dessa nya samarbetsformer**.

2.7 Även vissa av metoderna för att kanalisera medel, som exempelvis budgetstöd i syfte att stärka egenansvaret, har lett till

marginalisering av det civila samhället i partnerländerna. **EESK vill framhålla behovet av att ge de lokala civilsamhällesorganisationerna en lämplig framträdande roll när det gäller det demokratiska egenansvaret och de tematiska programmen, inklusive den finansiella delen.**

2.8 EESK:s deltagande i flera av EU:s strategiska partnerskap (med Brasilien och Kina), erkännandet av kommitténs roll i internationella avtal, som exempelvis Cotonou-avtalet, och dess deltagande i globala program som Rio+20, visar på att vi borde involveras i de tematiska programmen inom EU:s samarbets- och utvecklingspolitik.

2.9 Det samförstånd som uppnåtts på ett internationellt plan och som kommit till uttryck i Parisdeklarationen, Accrahandlingsplanen och högnivåforumet om biståndseffektivitet i Busán är viktiga steg för att effektivisera stödet. **Civilsamhällesorganisationerna menar emellertid att vissa av de kriterier och begrepp som används i dessa dokument bör klargöras ytterligare**. Vad menas till exempel med egenansvar, harmonisering, anpassning, resultatstyrning, ömsesidigt ansvar och biståndseffektivitet? En definition som bättre stämmer överens med dessa kriterier bör utarbetas genom en dialog mellan civilsamhällesorganisationerna och EU-institutionerna.

2.10 Biståndseffektivitet måste behandlas utifrån en strategi baserad på de olika komponenter som ingår i begreppet mänskliga rättigheter, och biståndet måste utvärderas utifrån dess bidrag när det gäller att minska fattigdom och ojämlikhet samt målet om att själva stödberoendet ska upphöra.

2.11 Uttalanden av olika organisationer och internationella förklaringar visar att **det civila samhällets organisationer är utvecklingsaktörer i sin egen rätt** ⁽⁶⁾. EESK uppmanar kommissionen och samtliga regeringar att stödja Istanbulprinciperna för biståndseffektivitet hos det civila samhällets organisationer.

2.12 **Utvecklings- och samarbetspolitiken bör ta hänsyn till civilsamhällesorganisationernas egenart och mångfald**. Exempel på de många olika former som civilsamhällesorganisationernas bidrag till utvecklingen kan anta om de stöds av en lämplig samarbetspolitik är det mervärde som en icke-statlig organisation som arbetar med miljöskydd och mänskliga rättigheter kan tillföra utvecklingen, en fackförening som skyddar arbetstagarnas rättigheter, den primära välståndsfördelningen via löneförhandlingar och socialt skydd av de anställda, ett jordbrukskooperativ med direkt inflytande över livsmedelstryggheten och livsmedelsuveränitet, en sammanslutning av invandrare som bidrar till gemensamma utvecklingsprojekt eller en sammanslutning av arbetsgivare eller egenföretagare och deras mycket viktiga bidrag till utformningen av produktionsstrukturen och skapandet av arbetstillfällen. Enligt kommittén är det av avgörande betydelse att de offentliga institutionernas utvecklings- och samarbetspolitik utformas på ett sådant sätt att den kan utnyttja alla de möjligheter som denna mångfald erbjuder.

⁽⁶⁾ Artikel 20 i Accrahandlingsplanen. Slutsatserna från Busán av den 1 december 2011. Istanbulprinciperna.

2.13 Kommittén efterlyser ett rättsligt och institutionellt klimat som stärker och främjar civilsamhällesorganisationernas existens, utveckling och deltagande i alla länder. Det organiserade civila samhällets deltagande bör bli en mycket viktig del av de demokratiska styrelseformerna (7).

2.14 Samarbete med de privata sektorerna är avgörande för att utvecklingssamarbetspolitiken ska få en större effekt. Det är nödvändigt att framhäva den privata sektorns stora mångfald (däribland den sociala ekonomins organisationer och ideella föreningar) och de stora vinster som initiativ för företagens sociala ansvar medför. Utmaningen består i hur man ska maximera deras bidrag till den ekonomiska och sociala utvecklingen och till människors säkerhet i en globaliserad värld. Offentlig-privata partnerskap för utvecklingssamarbete eller uteslutande privat stöd från stora företag ger emellertid anledning till vissa diskussioner om i vilken utsträckning dessa partnerskap skulle kunna påverka utvecklingsmålen. Offentlig-privata partnerskap kan fungera som instrument för att kombinera olika parter utvecklingsprogram och som effektiva verktyg för att sprida kunskap och resurser från olika parter. Det är nödvändigt att inom EU fastställa en ram för ett effektivt och ansvarsfullt bidrag från den privata sektorns sida, baserad på redan fastställda internationella normer, däribland ILO:s arbetsvillkor, OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s vägledande principer om företag och mänskliga rättigheter. Man bör även hänvisa till internationella öppenhetsinitiativ som "EITI-principerna" (initiativ för öppenhet inom utvinningsindustrin) och "Kimberleyprocessen" om internationell handel och internationella investeringar.

2.14.1 Den privata sektorns deltagande får dock inte innebära att medlemsstaternas finansiella bidrag till utvecklingssamarbetet minskar eller att stödet villkoras, exempelvis till privatisering av strategiska sektorer eller viktiga offentliga tjänster.

2.14.2 Dessutom är det mot bakgrund av punkt 1.13 avgörande att främja civilsamhällesorganisationernas deltagande i offentlig-privata partnerskap, liksom arbetsmarknadsparternas och den sociala dialogens roll.

2.15 Mekanismerna för öppenhet och ansvarighet vad gäller alla som är involverade i utvecklingssamarbetet måste stärkas ytterligare. Dessutom bör man tillämpa FN:s konvention mot korruption, eftersom korruption inverkar negativt på medborgarnas stöd till samarbetspolitiken. Civilsamhällesorganisationerna är väl lämpade för denna uppgift, eftersom de dels är ansvariga för sina egna åtgärder, dels fungerar som en social övervakningsmekanism i samband med det generella samarbetet. För att kunna nå de fastställda utvecklingsmålen måste man behålla kopplingen till och samspelet med medborgarna.

(7) Slutförklaring från det 10:e regionala seminariet för de ekonomiska och sociala organisationerna i AVS-länderna och EU, 28–30 juni 2009, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.fr.acp-ententh-regional-seminar-reports.6271>.

2.16 I en globaliserad värld måste man erkänna civilsamhällesorganisationernas internationella karaktär och utnyttja deras potential som ansvariga globala aktörer. I en multipolär värld blir det allt mer meningslöst att skilja mellan civilsamhällesorganisationer i norr och i söder. Stödet till civilsamhällesorganisationernas nätverk samt till deras samordningsplattformar, federativa mekanismer och medlemmar bör därför vara en del av de utvecklingsåtgärder som finansieras av givarna, i första hand EU:s utvecklingssamarbete.

3. Förstärkt roll för det civila samhällets organisationer

3.1 Resultaten av den **strukturerade dialog** som finns i slutdokumentet från konferensen i Budapest (8) innehåller idéer och förslag som är mycket relevanta och som vänder sig till alla berörda parter. EESK anser att denna dialog bör konsolideras, och att det bör inrättas en samordningsmekanism eller kontaktgrupp som företräder Europeiska utvecklingsfondens olika delar och som träffas regelbundet för att säkerställa att rekommendationerna tillämpas (9). Detta forum bör ha en **permanent politisk karaktär** (diskussion om samarbetspolitiken, med de medel och instrument som kommissionen ställer till förfogande), och det bör vara **representativt** (civilsamhällesorganisationer, kommissionen, Europaparlamentet, medlemsstaterna, osv.). Kommittén anser att den i kraft av sitt institutionella mandat och sina erfarenheter bör spela en särskild roll i detta forum för dialog.

3.2 Man bör säkerställa att civilsamhällesorganisationerna involveras i och får möjlighet att bidra till utarbetandet, genomförandet och uppföljningen av utvecklingspolitiken. I syfte att stärka de globalt aktiva civilsamhällesorganisationerna och samarbetet mellan de europeiska organisationerna bör EU undersöka om det vore lämpligt att fastställa en rättslig status för de europeiska civilsamhällesorganisationerna, grundad på noggranna kriterier som stöds av deltagarna i den strukturerade dialogen.

3.3 Efter det att Cotonouavtalet trädde i kraft har EESK spelat en central roll för att stärka de icke-statliga aktörernas deltagande, till stor del tack vare det mandat kommittén tilldelats (10). Konkret har detta tagit formen av en permanent uppföljningskommitté, regelbundet hållna regionala seminarier och samtliga AVS-konferenser osv., som genom åren direkt

(8) https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/aidco/images/f/fb/Joint_Final_Statement_May_2011.pdf

(9) I likhet med vad som är fallet i en rad andra av kommissionens generaldirektorat beträffande andra frågor.

(10) "Europeiska unionens ekonomiska och sociala kommitté ska organisera samrådsmöten och möten mellan ekonomiska och sociala aktörer i AVS-staterna och i Europeiska unionen". (Protokoll 1 i Cotonouavtalet). Detta mandat kompletterades av Pascal Lamy, tidigare kommissionsledamot med ansvar för handel, som bad EESK att övervaka förhandlingarna om avtalen om ekonomiskt partnerskap. I detta sammanhang har EESK gett sitt stöd till införandet av sociala och miljörelaterade kapitel i avtalet om ekonomiskt partnerskap mellan Cariforumstaterna och Europeiska gemenskapen och inrättandet av en rådgivande kommitté för det civila samhället som ska övervaka genomförandet av detta partnerskapsavtal. Alla dessa inslag återfinns i det slutliga handelsavtalet med regionen. Vi kan alltså se att de institutionella bestämmelserna såväl i Cotonouavtalet som i avtalet om ekonomiskt partnerskap med Karibien, vid sidan av de mandat som EESK fått, har stärkt civilsamhällesorganisationernas roll i utvecklingssamarbetet.

har bidragit till att förverkliga principerna om egenansvar, insyn, sund förvaltning och partnerskap, som ingår i Cotonouavtalet⁽¹¹⁾.

3.4 Vidare är det viktigt att man i samband med upprättandet av en permanent politisk dialog i ett mottagarland tar hänsyn till de enskilda civilsamhällesaktörernas och -organisationernas särprägel.

3.5 Den strukturerade dialogen bör resultera i **ett mer strategiskt samarbete mellan EU-institutionerna och civilsamhällesorganisationerna**. EESK vill i detta sammanhang framhålla behovet av att fastställa ramar för förbindelser och deltagande som stäcker sig längre än till finansiering av projekt. Ett exempel är att använda den "verktygslåda" (*tool box*) som nämns i den strukturerade dialogen inte enbart på lokal nivå (EU-delegationer), utan även på central nivå. Detta skulle kunna leda till ett flexiblere och effektivare partnerskap mellan EU och de civila samhällsorganisationerna på global nivå.

3.6 Civilsamhällesorganisationerna kan i sin tur, genom sin drivkraft och sina krav, spela en avgörande roll när det gäller att verka för konsekvens i utvecklingspolitiken och ingäendet av ett nytt globalt avtal efter 2015, för att i utvecklingsagendan inkludera minskad ojämlikhet, universellt socialt skydd, en rättvis fördelning av välståndet och skydd av naturresurserna.

3.7 **Civilsamhällesorganisationerna är sinsemellan mycket olika varandra och heterogena**, vilket betyder att det krävs en mer exakt definition av vad som avses med sådana organisationer. Denna mångfald och dessa erfarenheter och förbindelser med partnerländerna bör återspeglas i det europeiska samarbetet, och man bör dra nytta av den potential och de särdrag varje enskild aktör kan bidra med.

4. Civilsamhällesorganisationernas deltagande i EU:s olika instrument och program för externt bistånd

4.1 EESK har redan klargjort sin ståndpunkt i fråga om civilsamhällesorganisationernas uppgifter med avseende på finansieringsinstrumentet för utvecklingssamarbete⁽¹²⁾. Vidare **menar EESK att det civila samhället aktivt bör delta när det gäller samtliga instrument för samarbete** i linje med ståndpunkterna i den strukturerade dialogen och med den agenda för förändring som nyligen antogs.

⁽¹¹⁾ För en fullständig bedömning av de icke-statliga aktörernas roll i genomförandet av Cotonouavtalet, se slutdeklarationen från det 11 regionala seminariet för aktörer inom näringsliv och samhälle i AVS-länderna och EU, Etiopien, 2010, http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/f_ces6152-2010_decl_en.doc.

⁽¹²⁾ EESK:s yttrande "Det civila samhällets medverkan i EU:s utvecklingspolitik och politik för utvecklingssamarbete" EUT C 44, 11.2.2011, s. 123–128, och EESK:s yttrande "Att göra EU:s utvecklingspolitik mer effektiv: en agenda för förändring", COM(2011) 637 final (ännu ej offentliggjort i EUT).

4.2 I enlighet med förslaget i den strukturerade dialogen anser EESK att man bör ändra systemet för tilldelning av EU-medel för utveckling via civilsamhällesorganisationerna. Instrumenten i budgetplanen för perioden 2014–2020 bör omfatta nya förfaranden som är mer omfattande än de traditionella stödmekanismerna för projekt. Man måste så snabbt som möjligt införa åtgärder som till exempel "ramavtal", driftsbidrag, kaskadbidrag och fleråriga avtal. Detta är åtgärder på medellångt och lång sikt som skulle kunna säkerställa att utvecklingsfrågor får en större genomslagskraft.

4.3 Man bör även inrätta särskilda fonder för brådskande fall, exempelvis demokratiprocesserna i Medelhavsområdet, där man inte kan vänta på att en bidragsansökan ska godkännas och som endast kan genomföras på ett effektivt sätt av nätverk av civilsamhällesorganisationer, såsom fackföreningar, icke-statliga organisationer, kooperativ, mindre företag, kvinnoorganisationer, osv.

4.3.1 I linje med detta bör civilsamhällesorganisationernas nätverk, förbund och sammanslutningar vara den primära målgruppen för denna finansiering. Mekanismer som exempelvis driftsbidrag och kaskadbidrag skulle kunna vara ett lämpligt instrument för att öka mervärdet av nätverk mellan civilsamhällesorganisationer som arbetar med utveckling.

4.3.2 Inom ramen för agendan för förändring bör man i det europeiska samarbetet granska och omformulera mekanismerna för planering och styrning av projekt och fokusera på sådana aspekter som utbetalning av medel vid lämplig tidpunkt och flexibel anpassning till förhållandena. Man bör även lägga större vikt vid stöd till analyser och genomförbarhetsstudier i samband med utvecklingsinitiativ för att i högre grad säkerställa att åtgärderna blir framgångsrika.

4.3.3 Finansieringsmodellerna bör omfatta tre typer av incitament: 1) ansvar för utvecklingsresultaten; 2) integration och sammanslagning av organisationer och inrättande av globala civilsamhällesorganisationer; 3) nya typer av nätverk och allianser mellan många aktörer.

4.3.4 Lissabonfördraget omfattar den europeiska frivilligkåren för humanitärt bistånd, som GD ECHO håller på att testa. Resultaten från testperioden bör noggrant utvärderas innan frivilligkåren lanseras. Kommittén är övertygad om **civilsamhällesorganisationernas potential när det gäller att kanalisera det europeiska frivilligarbetet inom alla sektorer och särskilt inom utvecklingssektorn**. Utifrån klart definierade kriterier kan man betrakta frivilligarbetet som ett bidrag in natura till projekt som är föremål för medfinansiering⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ EESK:s yttrande om "Meddelande om EU-politik och frivilligarbete: Erkännande och främjande av gränsöverskridande frivilliginsatser i EU" (Se sidan 150 i detta nummer i EUT).

5. Förstärkning av det civila samhället och civilsamhällesorganisationerna i partnerländerna

5.1 I många länder arbetar civilsamhällesorganisationerna ofta under mycket känsliga politiska, institutionella och ekonomiska förhållanden, vilket försvårar deras arbete, och i vissa fall blir de trakasserade, hotade eller kriminaliserade. Detta är ofta ett resultat av regeringarnas restriktiva praxis. EESK vill återigen framhålla att det är nödvändigt att införa en viss kontroll av lagstiftningsramarna, de grundläggande friheterna och stödåtgärderna beträffande civilsamhällesorganisationerna inom samarbets- och utvecklingspolitiken, samt regler för utvecklings- och samarbetsåtgärder.

5.2 Kommittén är medveten om att regelverken för civilsamhällesorganisationer skiljer sig avsevärt åt såväl inom EU som i partnerländerna. Detta får emellertid inte utgöra ett hinder för att det på alla områden och nivåer bör göras framsteg med avseende på internationella normer (som exempelvis föreningsfrihet, yttrandefrihet och mötesfrihet, i syfte att kunna agera utan några hinder, kommunicera och samarbeta, söka finansiering och erhålla statligt skydd). Det civila samhällets och civilsamhällesorganisationernas närvaro och deltagande komprometterar inte den representativa demokratin, utan tvärtom förstärks denna om de ges möjlighet att delta ⁽¹⁴⁾. **Det civila samhället bör på ett konkret sätt medverka i samhällsstyrningen, och EU bör därför ange detta som en förutsättning i sina förbindelser med partnerländerna.**

5.3 Den **institutionella dimensionen och stärkandet av den organisatoriska kapaciteten** hos partnerorganisationerna i tredjeländer förtjänar ett större erkännande i samband med det europeiska utvecklingssamarbetet. Förutom projektledningskapaciteten bidrar stärkandet av civilsamhällesorganisationerna även till den övergripande utvecklingen i respektive länder. Man bör därför **uppmuntra utveckling och förstärkning av kapaciteten hos civilsamhällesorganisationerna i partnerländerna**, både rent generellt och beträffande exempelvis förfaranden för tillgång till EU-medel, inklusive lokala projekt av mindre omfattning, eller deltagande i förhandlingar om handelsavtal.

5.4 Samtidigt är kommittén positiv till att EU:s politik för utvecklingssamarbete utestänger de organisationer som påstår sig företräda det civila samhället, men som inte är demokratiska eller som är direkt underställda staten.

5.5 **Civilsamhällesorganisationerna i partnerländerna bör ges ett juridiskt erkännande som representativa organ och uppmuntras att gå samman i grupper.** I likhet med vad som föreslagits inom ramen för Cotonou-avtalet och när det gäller exempelvis Latinamerika bör man fortsätta att inrätta plattformar och representativa nätverk på olika nivåer för att skapa synergier och förbättra kommunikationskanalerna till de offentliga myndigheterna.

5.6 Det faktum att EU:s delegationer har kontaktpunkter eller personer som särskilt ägnar sig åt förbindelserna med det civila samhället i partnerländerna har visat sig vara användbart i olika sammanhang. Deras roll och deras kapacitet när det gäller

att analysera situationen i respektive länder och öka kontakterna med civilsamhällesorganisationerna bör stärkas. Samordningen mellan kontaktpunkterna och EESK bör förbättras, så att man kan dra nytta av erfarenheter och god praxis på detta område.

5.7 Lanseringen av begreppet demokratiskt egenansvar bör leda till att partnerländernas civilsamhällesorganisationer, särskilt de mest representativa grupperna, nätverken och organisationerna, får bättre tillgång till EU:s medel för utvecklingsarbete.

5.8 Samtidigt bör man göra framsteg i fråga om **nya former för samarbete mellan civilsamhällesorganisationerna**, t.ex. genom att öppna möjligheter för trepartssamarbete och syd-syd-samarbete eller genom överföring av know-how, tekniskt bistånd och förvaltningsteknik från europeiska civilsamhällesorganisationer. Dessa nya samarbetsformer kan bli avgörande för civilsamhällesorganisationerna i medelinkomstländer, där det traditionella samarbetet med EU kommer att minska och där civilsamhällesorganisationerna spelar en avgörande roll för konsolidering av demokratin och främjande av de medborgarligena rättigheterna, minskad ojämlikhet, medborgardeltagande, jämställdhet mellan kvinnor och män, skattemässig omfördelning, öppenhet samt skydd av de miljömässiga rättigheterna.

6. Ökad medvetenhet bland EU:s medborgare och utbildning i frågor som rör utveckling

6.1 EU har hållit fast vid sin roll som givare, även i tider av ekonomisk kris. Att hålla fast vid detta åtagande är en utmaning för samtliga medlemsstater och EU-institutioner. Om det kommer att lyckas beror i stor utsträckning på vilket stöd man får från invånarna och den information och de kunskaper dessa har i utvecklingsfrågor och de globala problem som påverkar alla länder.

6.2 Civilsamhällesorganisationerna är ett mycket lämpligt instrument för utbildning i frågor som rör utveckling och för att öka medvetenheten bland EU:s medborgare. EESK framhåller ännu en gång vikten av att uppmärksamma denna fråga, särskilt i kristider. Utbildning i frågor som rör utveckling kräver nyskapande metoder som speglar hur utvecklingen förändrats och som vänder sig till en bredare publik än barn och ungdomar. Innovation på detta område innebär att många aktörer ingår allianser. Detta är särskilt viktigt för de länder som nyligen blivit EU-medlemmar, och som inte har en lika stark tradition när det gäller utvecklingssamarbete och mindre utvecklade civilsamhällesorganisationer.

6.3 De europeiska civilsamhällsorganisationerna och EESK har, tack vare sina förbindelser med det europeiska civila samhället, möjlighet att ta sig an uppgiften att öka medborgarnas medvetenhet. De är dessutom trovärdiga, till följd av sitt arbete inom EU i mycket varierande sociala sektorer, inklusive de mest utsatta. Det är i detta sammanhang mycket viktigt att en av målsättningarna för informationskampanjen är att se till att de projekt som genomförs av civilsamhällesorganisationerna i partnerländerna eller av deltagarna i EU:s grannskapspolitik blir mer synliga.

⁽¹⁴⁾ Accrhandlingsplanen och förklaringen från forumet i Busán är förpliktande för alla länder.

6.4 I detta avseende är det avgörande att bevara de särskilda budgetposterna för informationsinsatser och utbildning i frågor som rör utveckling, samt för kampanjer på EU-nivå om utveckling och samarbete.

Bryssel den 28 mars 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON
